

El cas dels nens francesos afectats d'una estranya malaltia

Una hormona sota sospita

Els nombrosos casos d'una estranya malaltia degenerativa han provocat un nou escàndol en la Sanitat francesa. L'administració de l'hormona del creixement no sotmesa als processos adients de purificació seria la causa de la mort de 24 nens.

Gener de 1983. Ilyassil Benziane, un nen de set anys, fill d'immigrants marroquins, rep en un hospital de París la primera injecció d'hormona del creixement. Afectat de nanisme, a Ilyassil li administren aquest tractament a raó d'una injecció diària, tret dels diumenges, cosa que, segons els metges, li permetrà assolir una altura normal als quinze anys.

Desembre de 1991. Ilyassil Benziane mor, afectat de la malaltia de Creutzfeld-Jakob. Vint-i-un mesos abans els seus pares havien decidit que no se li administressin més injeccions, ja que presentava uns símptomes que ells atribuïen al tractament.

Juliol de 1993. A més del procés legal que els pares d'Ilyassil van iniciar, 23 famílies més emprenen accions per esbrinar per què els seus fills, tractats amb hormona del creixement, s'han vist afectats per la malaltia de Creutzfeld-Jakob, una afecció estranya i mortal. Després de l'escàndol de la sang contaminada amb el virus de la sida, un nou cas mèdic salta als tribunals francesos.

Aquests no són els primers casos de la malaltia apareguts en nens afectats de nanisme i tractats amb l'hormona. Però sí que són els primers que s'han produït després que la majoria de països desenvolupats adoptessin mesures per evitar aquests problemes. El primer cas es va

produir al març de 1985. Un metge americà va comunicar a l'Institut Nacional de la Salut que una noia, tractada entre 1966 i 1976 amb l'hormona del creixement, havia mort víctima de la malaltia de Creutzfeld-Jakob (MCJ). Aquesta és una malaltia que només afecta, als països occidentals, una persona per cada milió d'habitants. El malalt perd les seves capacitats intel·lectuals i el seu estat mental i físic es deteriora irreversiblement. Descrita per primer cop el 1920, la MCJ afectava persones entre 50 i 75 anys i el seu període d'incubació (temps que passa entre que s'adquireix i que es manifesta) és molt llarg, de 20 anys o més, temps que s'ha reduït força en els nens afectats,

L'administració de l'hormona del creixement provoca un gran escàndol en la Sanitat francesa i salta als tribunals.

potser per la via directa d'administració.

Al primer cas atribuït a l'hormona del creixement en seguien d'altres. La causa era que l'hormona del creixement, s'extreia d'hipòfisis de cadàvers. La hipòfisi o pituitària és una glàndula que es troba a la base del crani. El 1985, els Estats Units i Gran Bretanya prohibiren la utilització de més hormona procedent d'hipòfisis humanes. Tot i així, es creia que la contaminació devia provenir d'hormones obtingudes abans de 1977. Aquell any les tècniques de purificació foren perfeccionades.

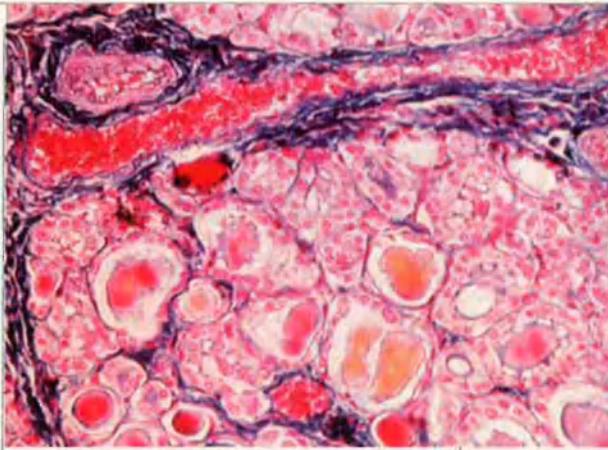
Poc més tard, va sortir al mercat una hormona sintètica, preparada per enginyeria genètica. D'aquesta forma, s'eliminava la utilització d'hipòfisis humanes i el risc de contaminació.

Però a l'estat francès, entre 1985 i 1988, sembla que es va administrar una hormona contaminada. L'hormona havia estat fabricada per l'Institut Pasteur entre 1983 i 1985. L'entitat responsable de la captació de les hipòfisis i de la distribució de l'hormona era France-Hypophyse. En aquests moments, Jean-Claude Job, president d'aquesta associació, i Fernand Dray, antic responsable de la producció de l'hormona a l'Institut Pasteur, són investigats per les autoritats franceses per establir les seves responsabilitats.

Saber la veritat no serà fàcil, però, pel que sembla, hi ha algunes pistes que poden mostrar la necessitat d'unes normes estrictes de seguretat en els tractaments mèdics. Un tractament amb l'hormona necessita 300 mil·ligrams per any. Una hipòfisi no proporciona més de 7 mg. Un tractament sencer ja utilitza, doncs, 43 hipòfisis.

Això va obligar no sols a extreure hipòfisis de cadàvers en diversos hospitals francesos, sinó també a importar-les. En aquests moments, abans de conèixer la versió oficial, es fan diverses conjectures. Així, es creu que algunes hipòfisis, que es pagaven a 50 francs cada una, s'extreien sense prou garanties, a cadàvers de persones que podien haver patit malalties neurològiques o infeccioses.

D'altra banda, també es van importar hormones de l'Europa de l'Est, sobretot de Bulgària, d'Hongria i d'altres països que no s'han especificat. En aquests casos podria ser que les condicions sanitàries deficients d'aquests països proporcionessin hipòfisis de persones amb certes malalties. O fins i tot s'especula que algunes hipòfisis podrien no ser humanes. Això darrer sembla poc probable, ja que l'hormona animal (tret de la mona)

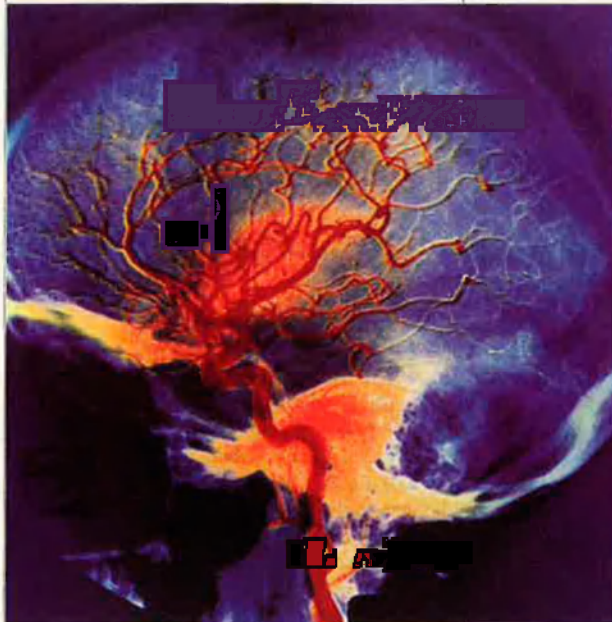

Dissecció histològica de la hipòfisi d'un cadàver.

ARXIU

no és activa en l'ésser humà.

Però el preu de cada hipòfisi (200 francs en aquest cas) obre totes les especulacions. Així, es destaca que l'aparició dels casos a França va coincidir amb l'epidèmia de les vaques folles, que va matar 70.000 animals a Anglaterra. L'epidè-

La hipòfisi es troba localitzada a la base del crani.

ARXIU

mia es va atribuir a l'afegiment a l'aliment de les vaques d'un complement obtingut a partir de moltons afectats de tremolor. Precisament la malaltia de les vaques folles i el tremolor dels moltons són provocats, com la MCJ, per un agent anomenat prió, microorganisme que no és ni virus ni bacteri. A més, una tribu de Nova Guinea que té per costum menjar-se el cervell dels seus enemics, presenta molts casos de *kurú*, una malaltia degenerativa també provocada pels prions.

Els casos detectats a França van despertar l'alarma en altres països. Però

sembla que l'Institut Pasteur, al marge de l'origen de les hipòfisis, no va establir de seguida totes les mesures de purificació adients. En canvi, en altres països, no s'han presentat problemes. Així, la que s'ha fet servir, fins a l'aparició de l'hormona sintètica, a Catalunya no ha estat causa de cap cas de MCJ.

Però la MCJ ha estat protagonista en altres intervencions no relacionades amb la hormona del

creixement. A més d'algun cas en transplantament de còrnia, recentment s'han detectat quatre casos en dones australianes que van rebre un tractament contra l'esterilitat. Aquestes dones reberen gonadotrofina, una altra hormona extreta de les hipòfisis. Aquest tractament va començar el 1964. A Gran Bretanya aquest tractament es va administrar a algunes dones, però aviat es va substituir per gonadotrofines extretes d'urina.

Finalment, deu britànics haurien mort de la MCJ uns anys després d'haver rebut empelts de plaques de duramàter procedents de cadàvers. La duramàter és una de les membranes de les meninges i s'utilitza en neurocirurgia. Cinc casos més han estat detectats a l'estat espanyol.

A falta d'avançar en les investigacions que es fan en cada un d'aquests casos, els experts consideren que les tècniques de

purificació establertes a partir de 1985 són prou segures i que tots els casos han de provenir d'intervencions o tractaments realitzats abans d'aquell any. Tret de negligències que a França el jutge s'encarregarà de detectar, el perill sembla actualment mínim. L'hormona del creixement ja no s'extreu de cadàvers i la duramàter o els teixits cerebrals que s'utilitzen ara han estat sotmesos a processos que semblen haver evitat qualsevol risc que es presentin més casos de MCJ.

Xavier Duran